

Мембранний транспорт

1. Види мембранного транспорту.
2. Дифузія незаряджених речовин через ліпідний бішар. Рівняння Теорела. Рівняння проникності мембран.
3. Транспорт води. Осмотичний тиск і його вимірювання.
4. Полегшена дифузія.
5. Активний транспорт.

Типи мембранного транспорту

- Пасивний транспорт

(Клітина не використовує енергію)

Дифузія

Полегшена дифузія

Осмос

- Активний транспорт

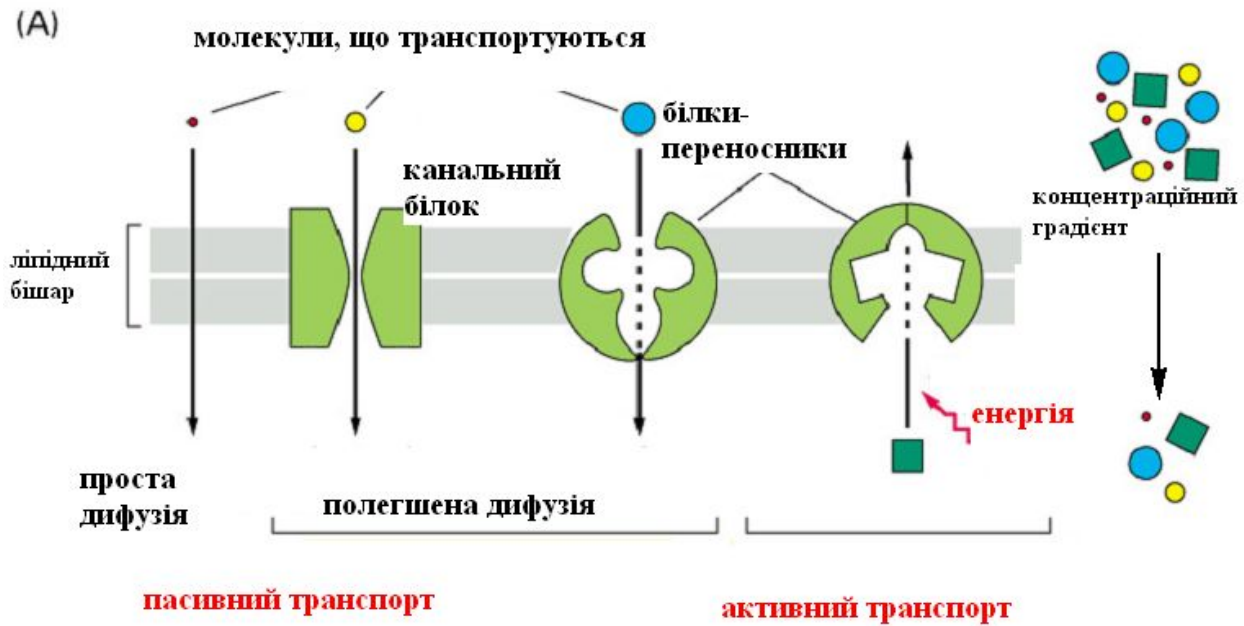
(Клітина використовує енергію)

Робота іонних насосів

Екзоцитоз

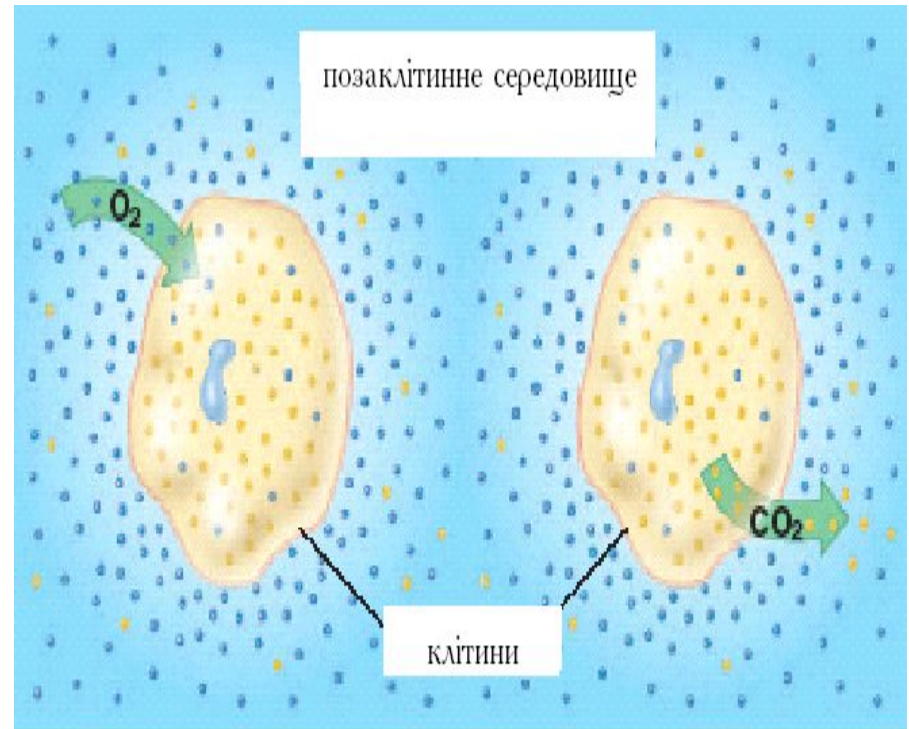
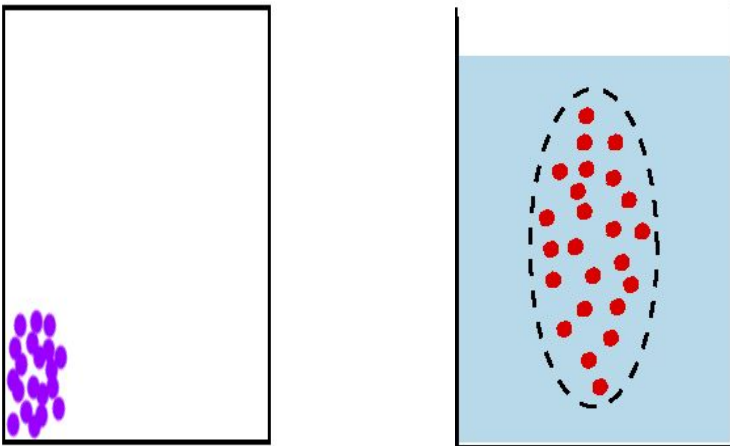
Ендоцитоз

Види мембранного транспорту

Дифузія в клітинах

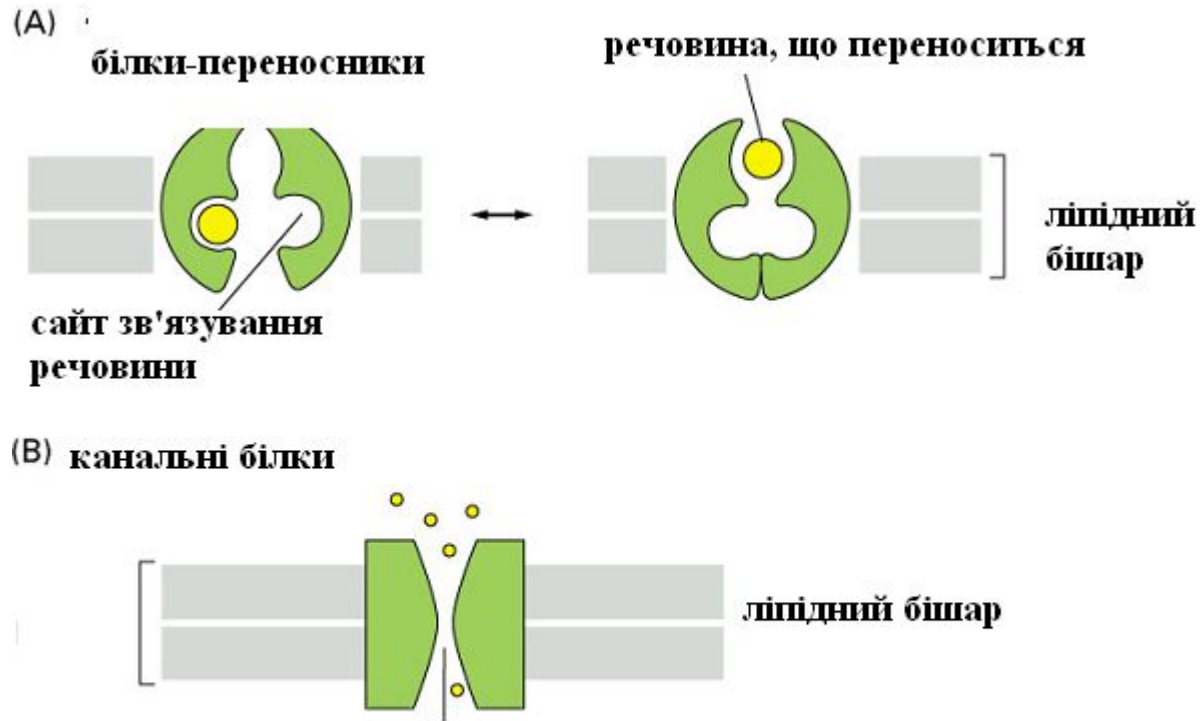
- Дифузія – рух молекул з області з високою концентрацією в область з низькою концентрацією (за градієнтом)

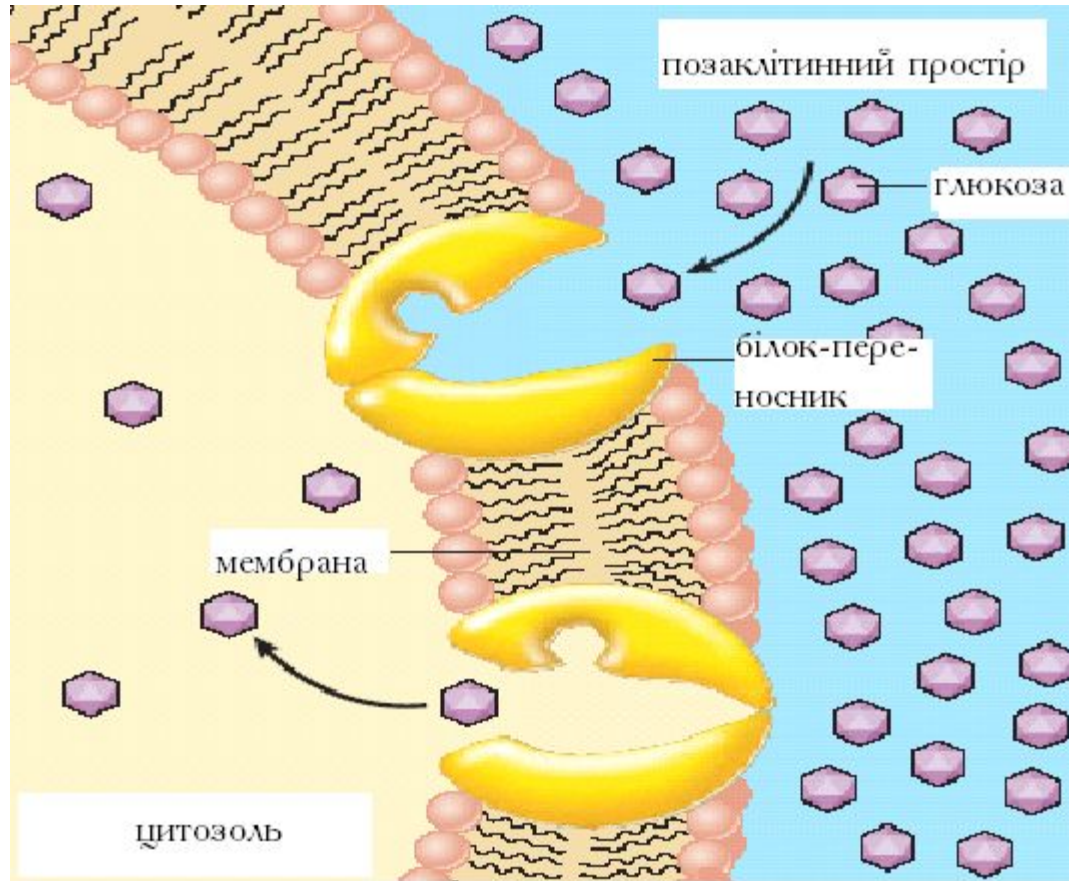
Полегшена дифузія

- Полегшена дифузія – дифузія за допомогою білків-переносників та через іонні канали

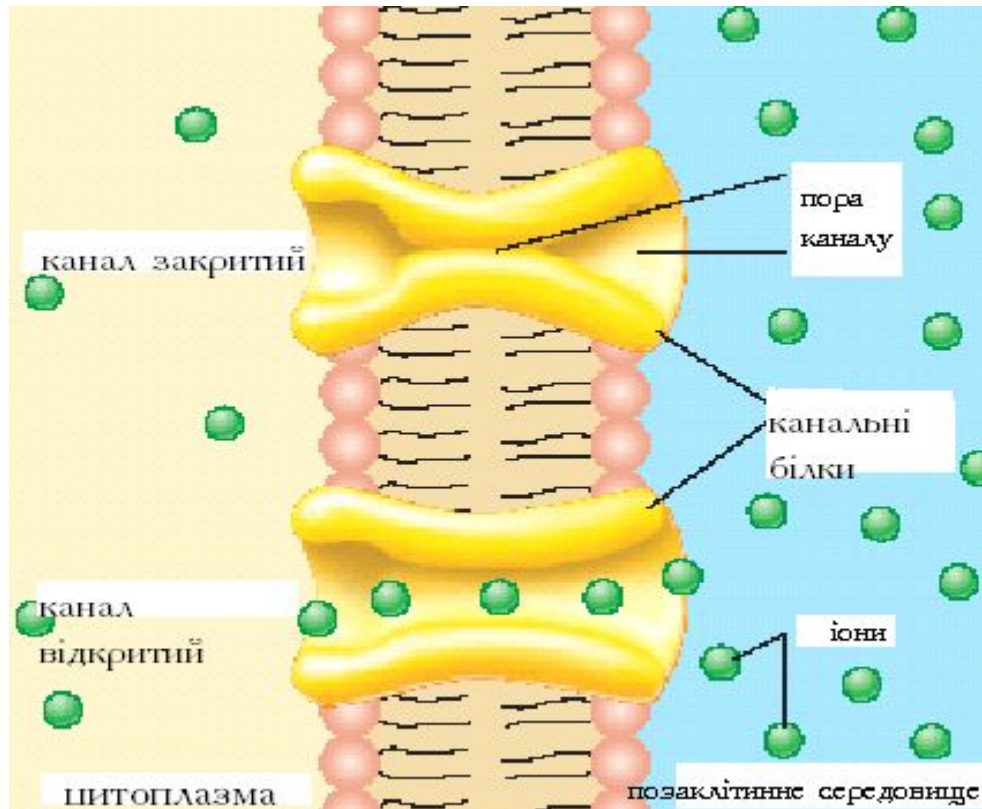
Білки, що здійснюють полегшену дифузію

Полегшена дифузія за участі білків-переносників

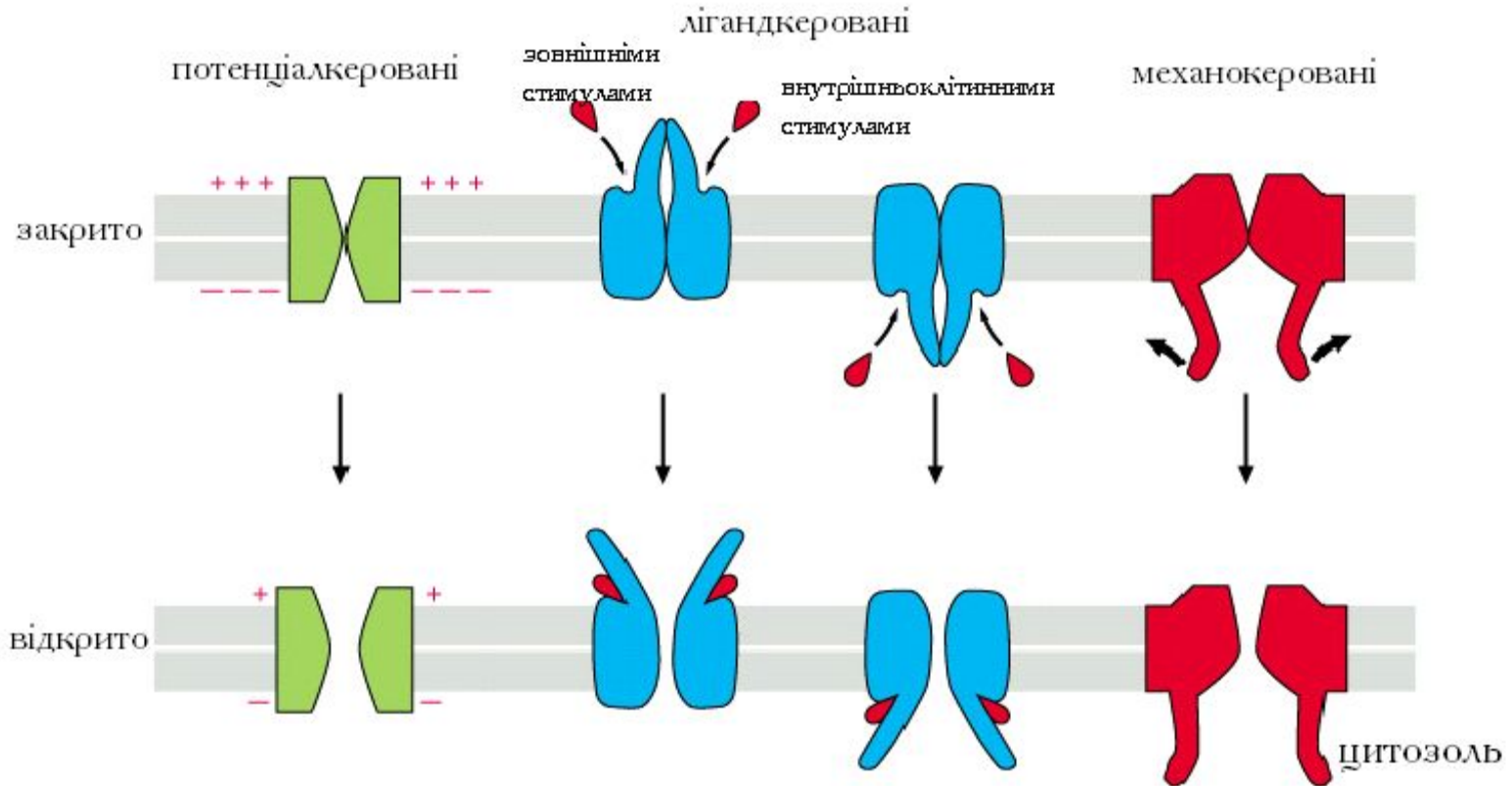

Полегшена дифузія через іонні канали

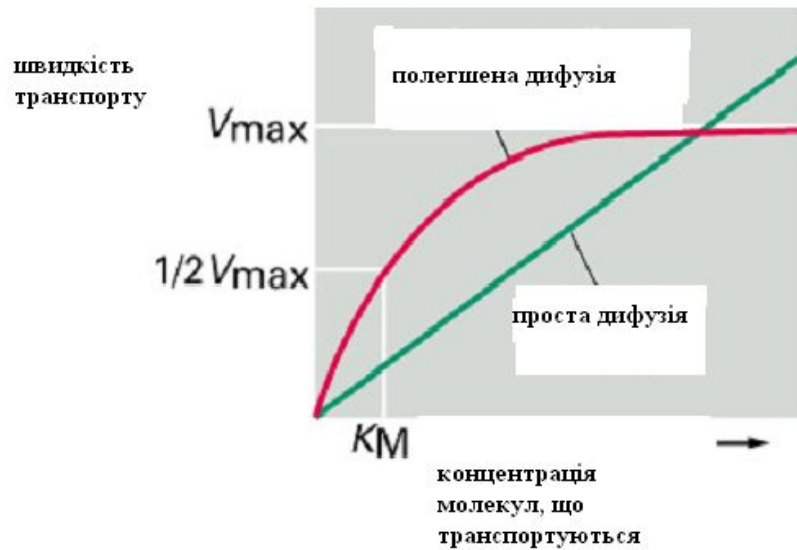

Регуляція іонних каналів

Кінетика простої та полегшеної дифузії

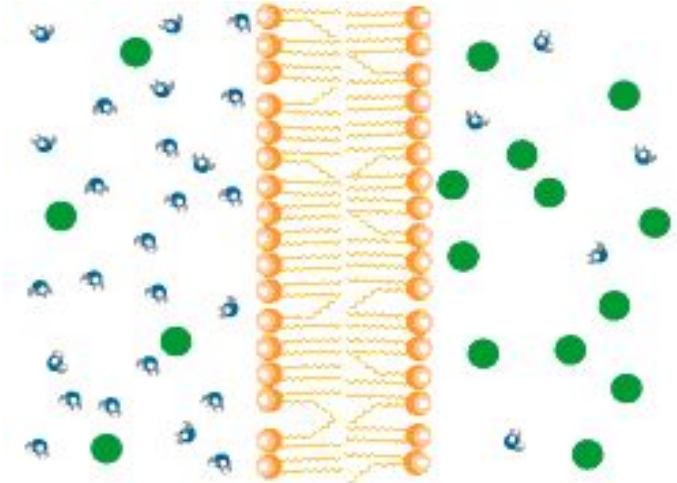
Відміна простою дифузії від полегшеної

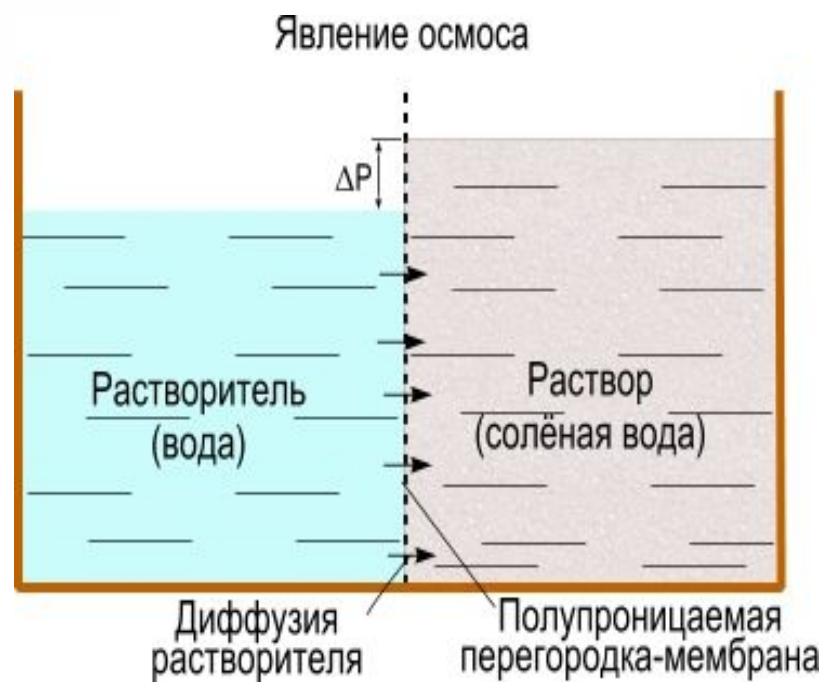
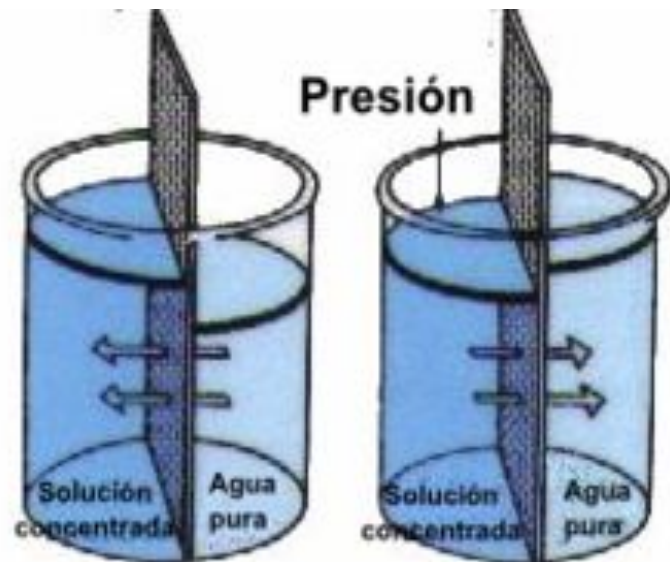
- Перенос речовин відбувається при полегшеній дифузії швидше у зв'язку з наявністю білків переносників і іонних каналів;
- Полегшена дифузія має властивості насичення. Швидкість збільшується із зростанням концентрації речовини, яка транспортується до певної граничної величини V_{max} , після чого стає незалежною від неї;
- Наявність речовин, що блокують полегшену дифузію, наявність конкуренції для різних речовин.

Осмос

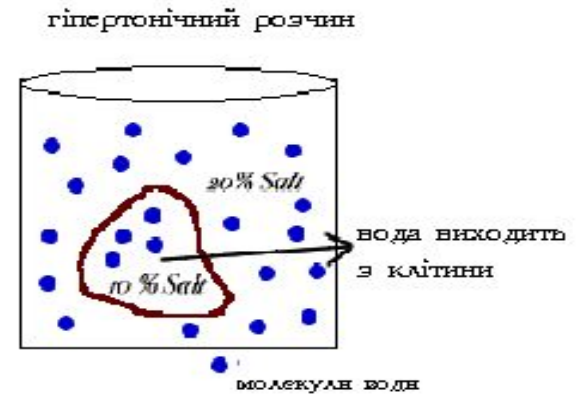
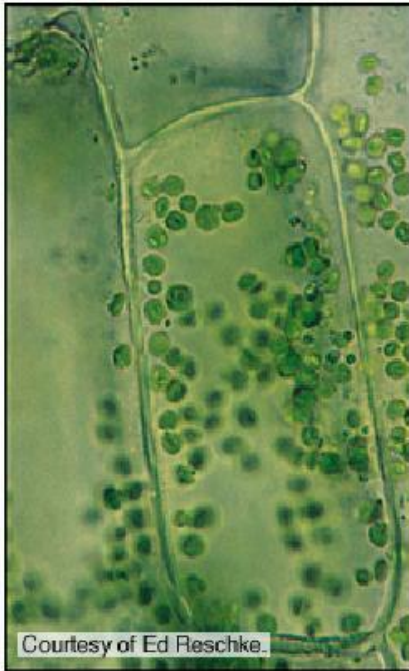
- Осмос – дифузія води через селективні проникні мембрани

Відбувається рух води від високої її концентрації до низької

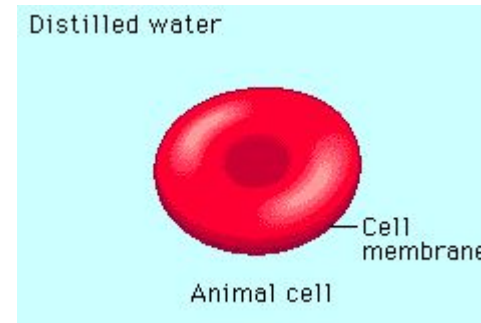
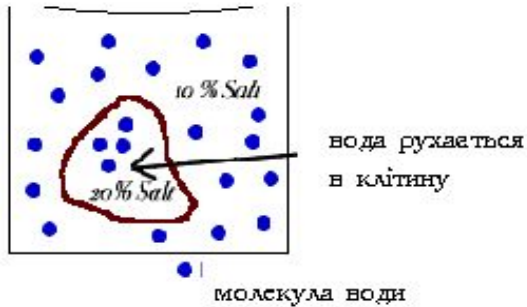

Гіпертонічний розчин (клітини зморщуються)

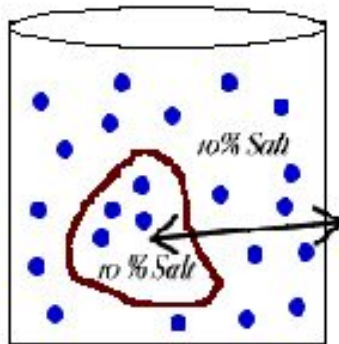
Гіпотонічний розчин (клітини набухають)

гіпотонічний розчин

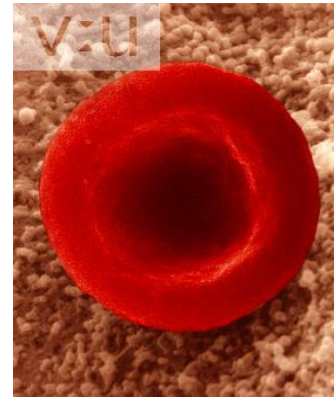

Ізотонічний розчин (клітини зберігають свою форму)

ізотонічний розчин

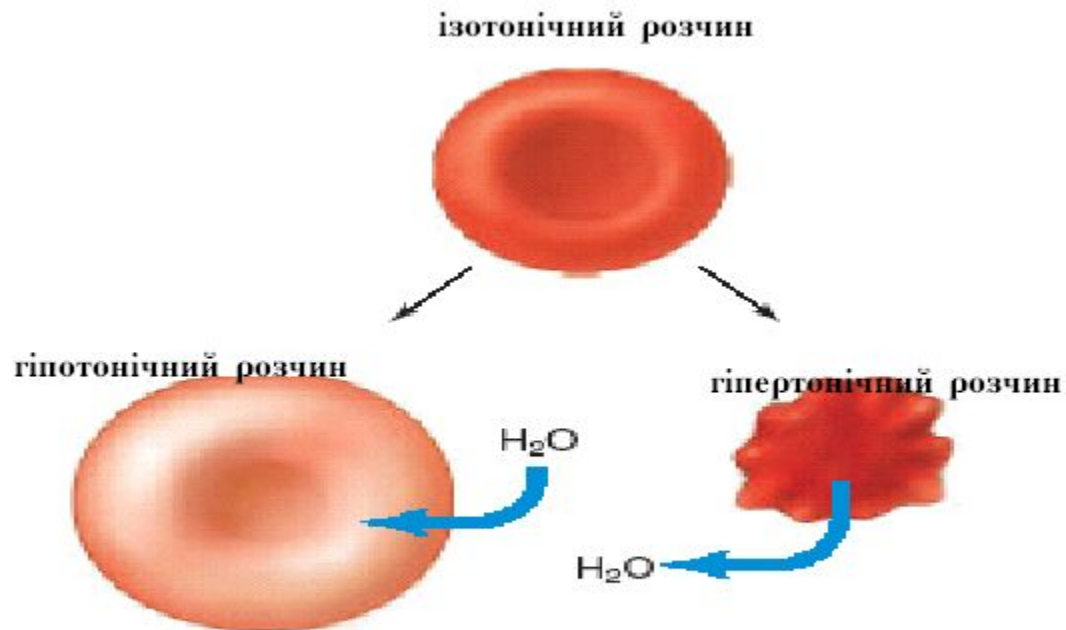

молекули води

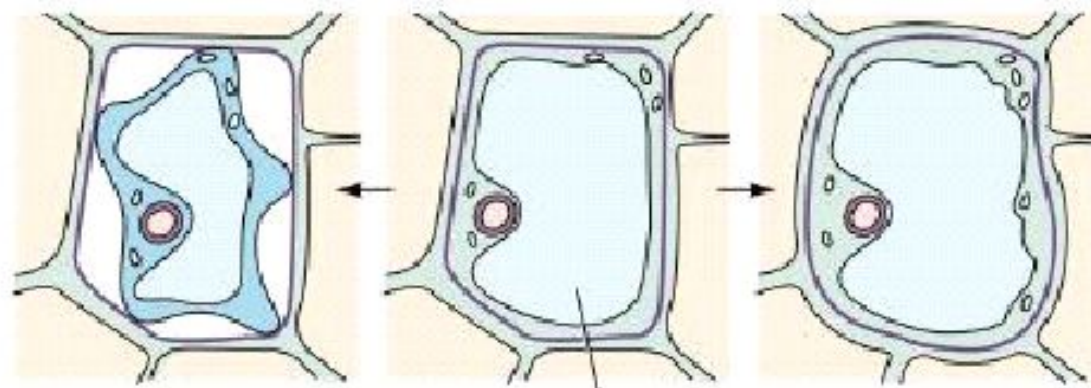
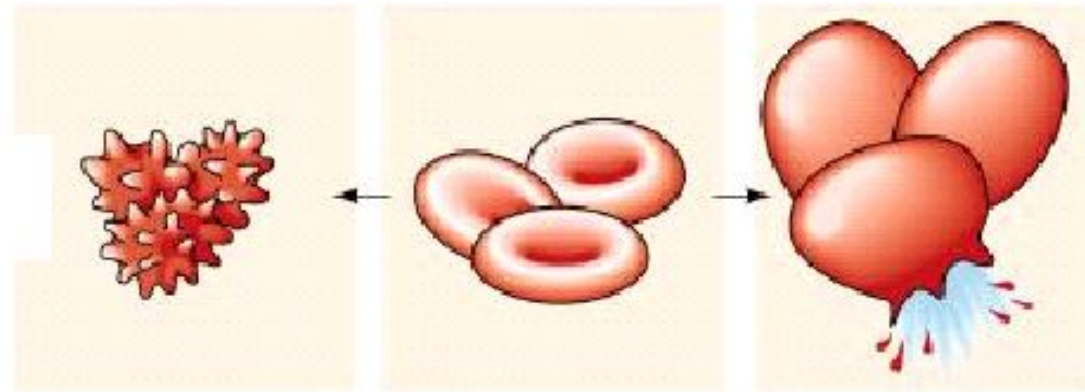

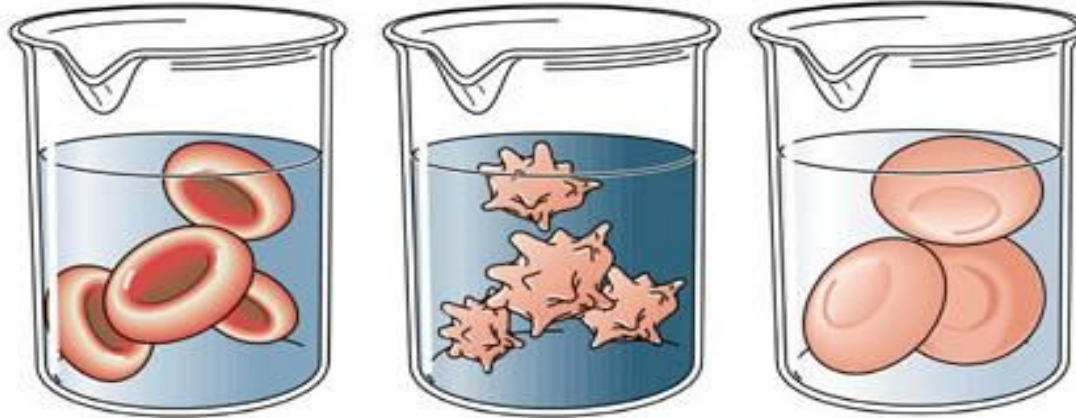
Форми еритроцитів у розчинах з різним ОСМОТИЧНИМ ТИСКОМ

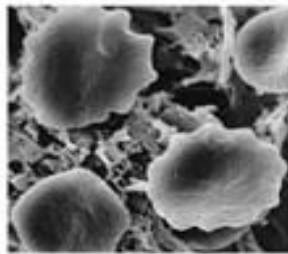
В якому типі розчинів знаходяться клітини?

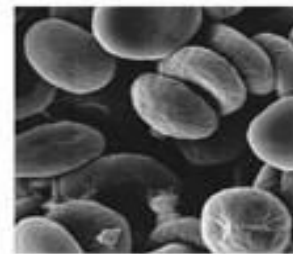
вакуоль

A.
Isotonic solution
(equal concentration
of ions in solution
and cell)

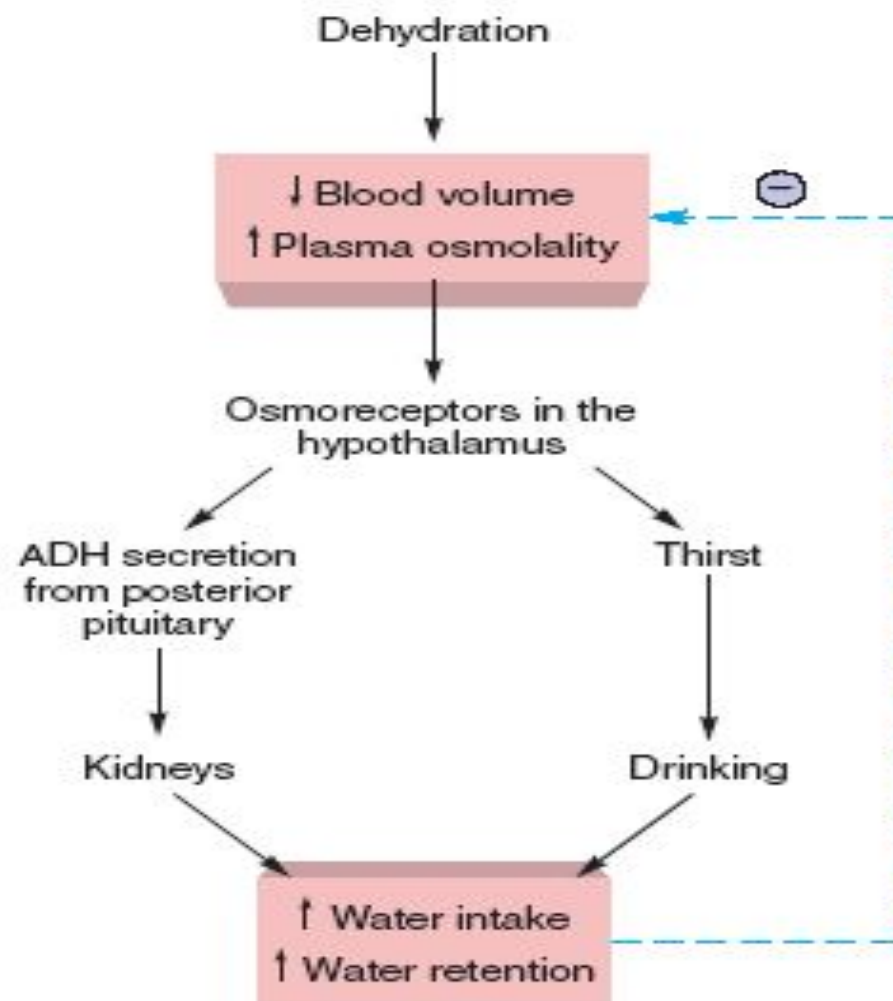
B.
Hypertonic solution
(higher concentration
of ions in solution
than in cell)

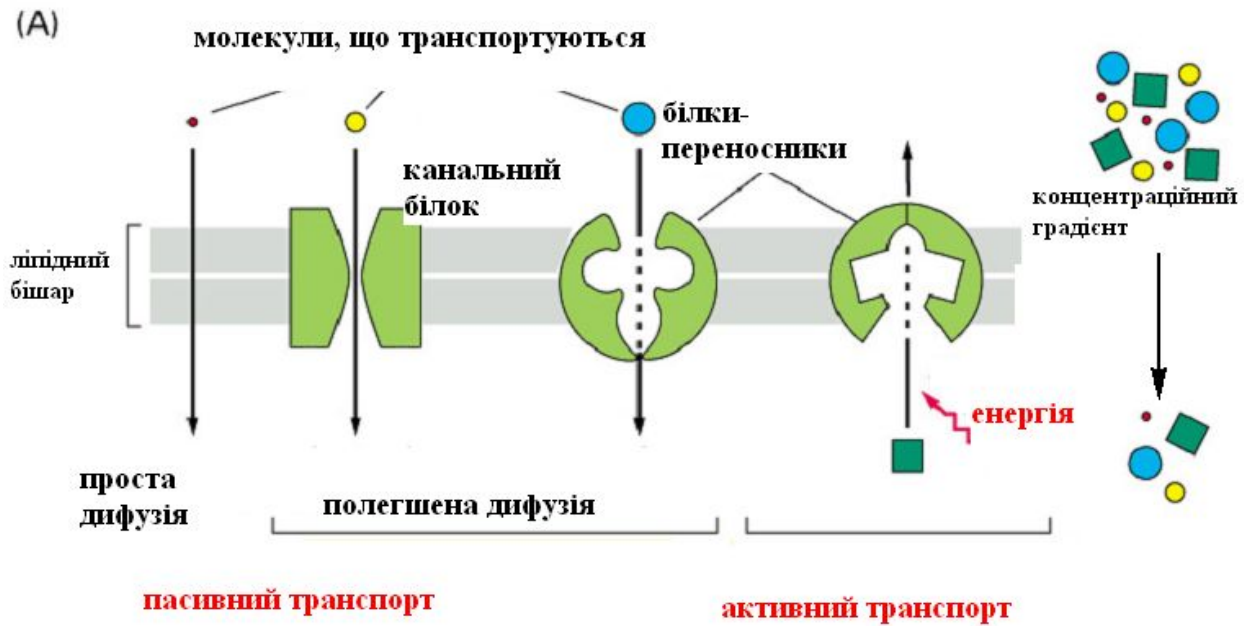
C.
Hypotonic solution
(lower concentration
of ions in solution
than in cell)

Всередині зрізаної квітки знаходиться рослинний сік, концентрація якого збільшується від основи до верхівки – листків і бутонів. Вода, що входить в клітини рослини, збільшує їх об'єм і квітка розпрямляється

Види мембранного транспорту

Активний транспорт

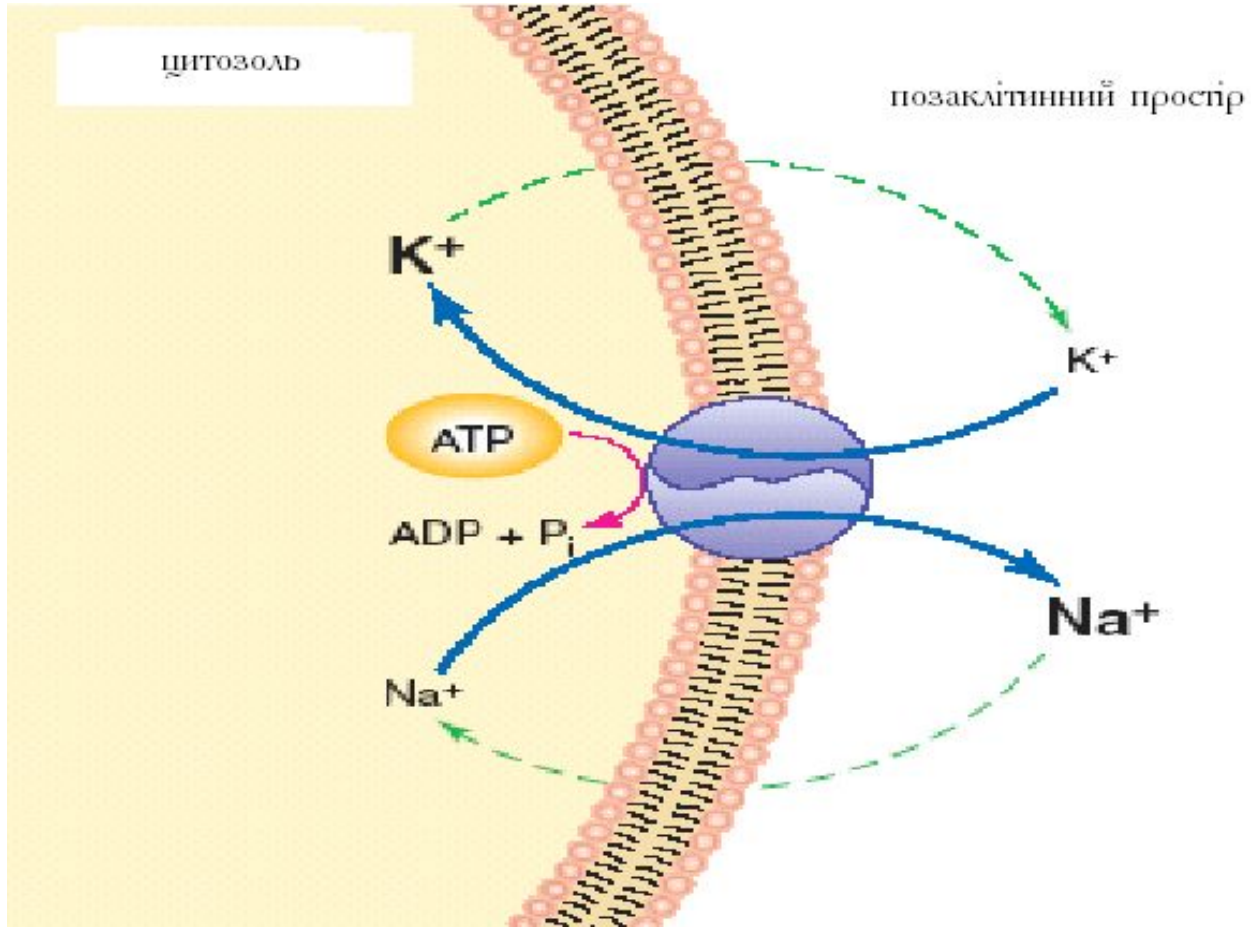
- *Активний транспорт – транспорт неелектролітів і іонів, пов'язаний з енергетичними витратами*
- Підрозділяють на:
  - *Первинний активний транспорт*
  - *Вторинний мембранний транспорт*

Вектор переміщення співпадає за напрямом з вектором концентраційного градієнту, тобто з напрямом збільшення концентрації

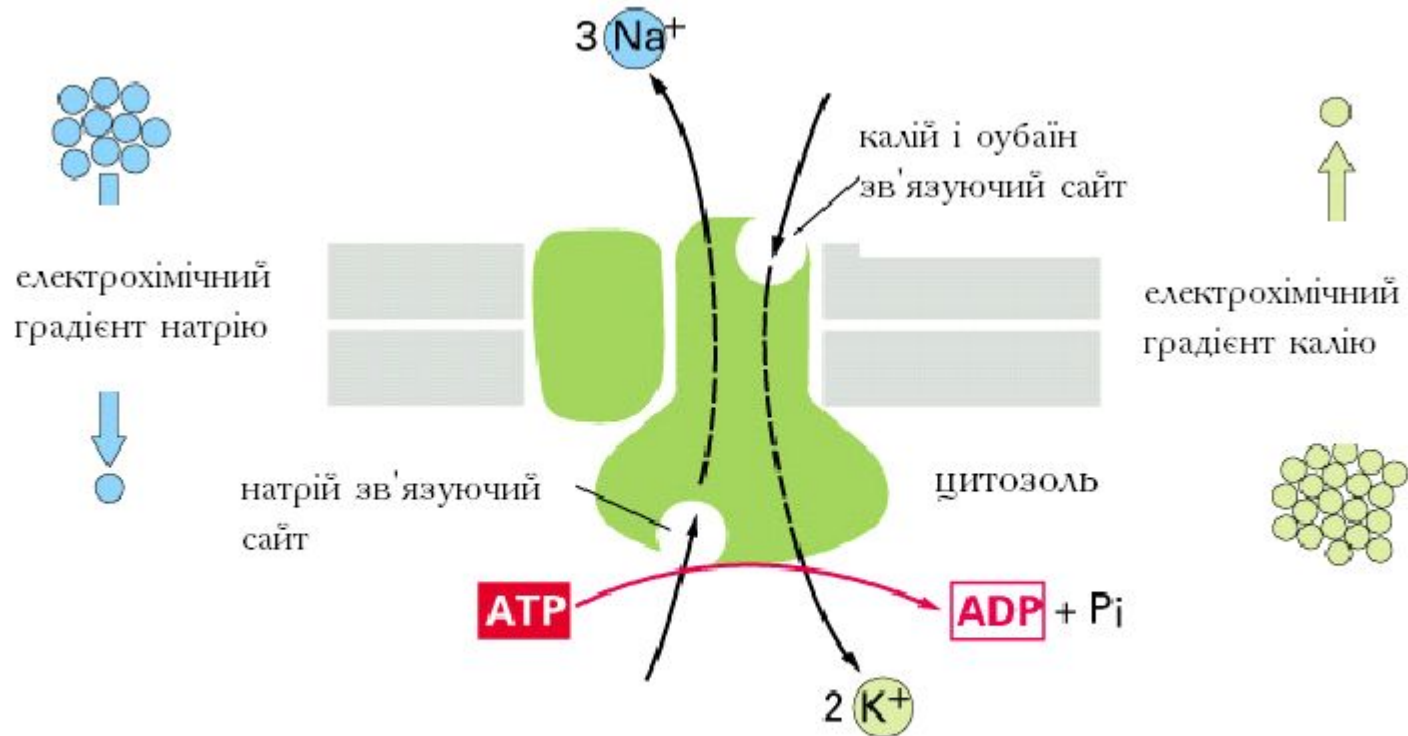
- При первинному активному транспорті реакції типу гідролізу АТФ безпосередньо зв'язані з транспортом речовин через мембрану

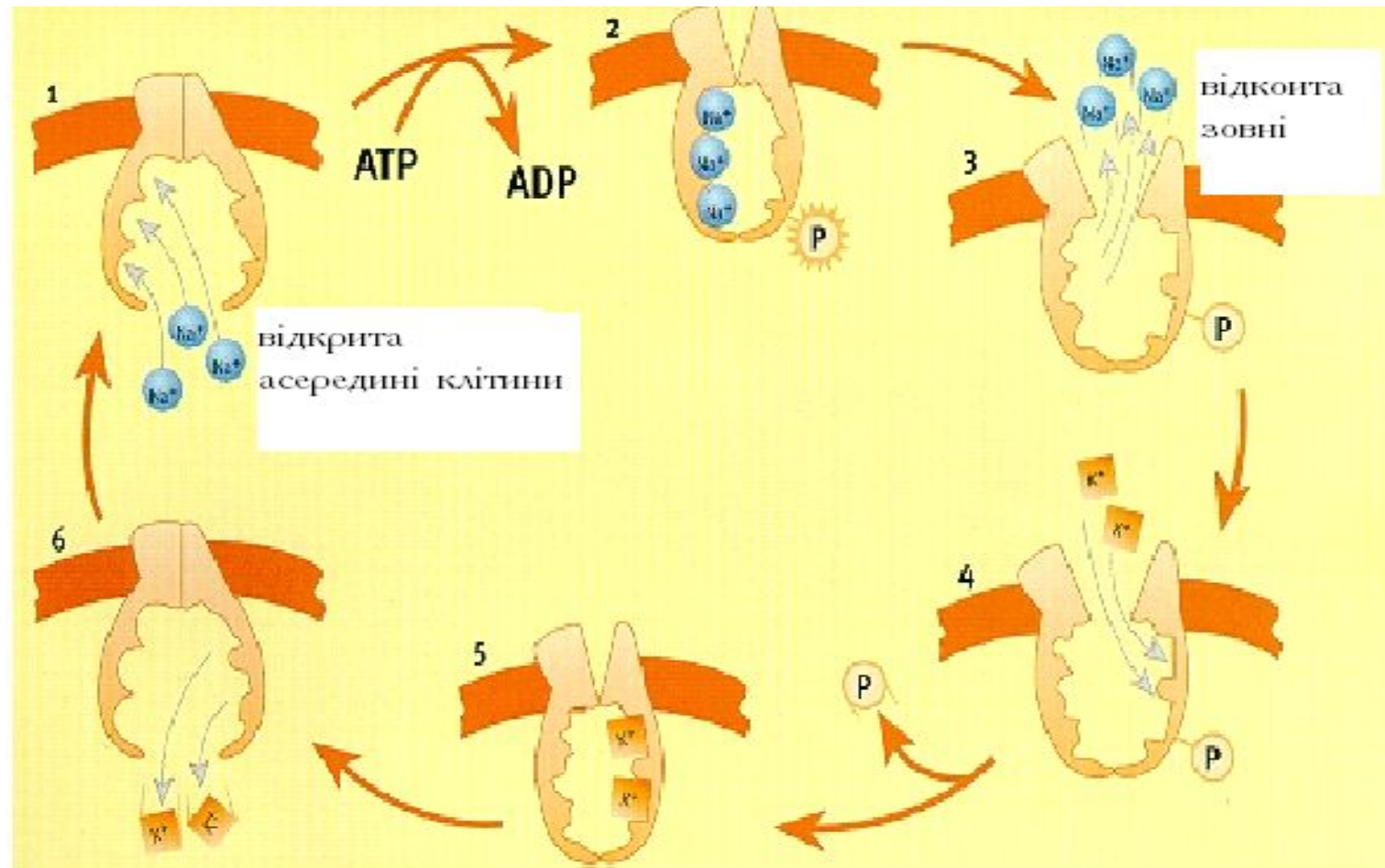
Активний транспорт, дія Na,K-АТФ-ази

Будова K^+, Na^+ -АТФази

Схема роботи Na^+, K^+ -АТФази

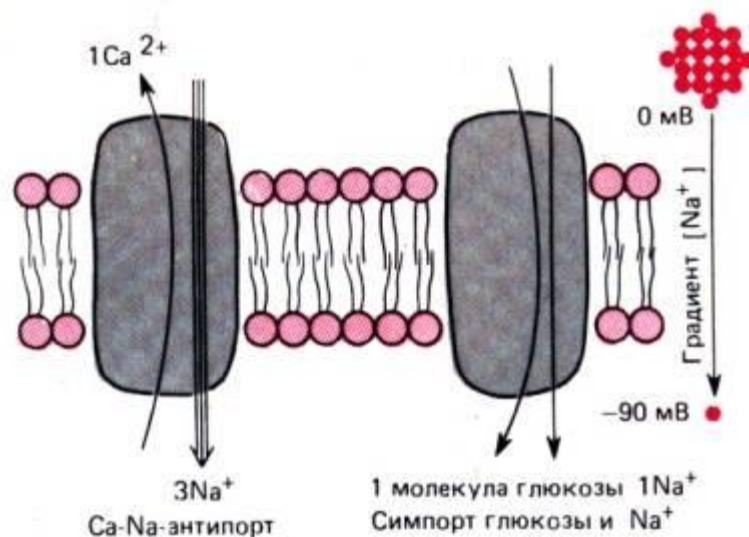
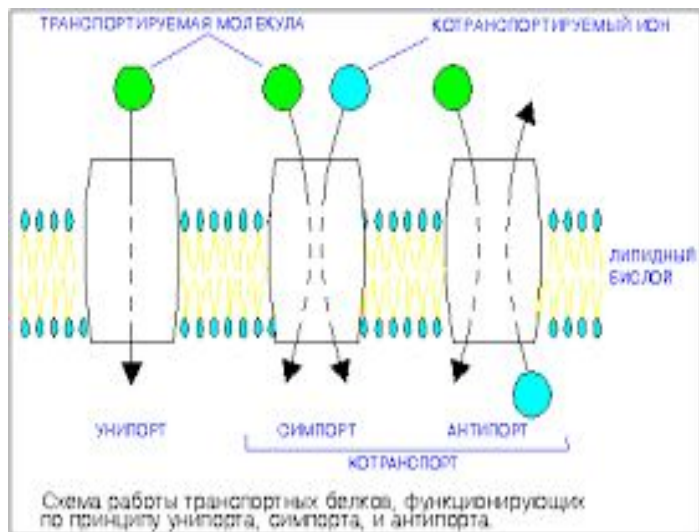
Вторинний активний транспорт

- При вторинному активному транспорті для перенесення речовини використовується енергія електрохімічного потенціалу, створеного для іншої речовини

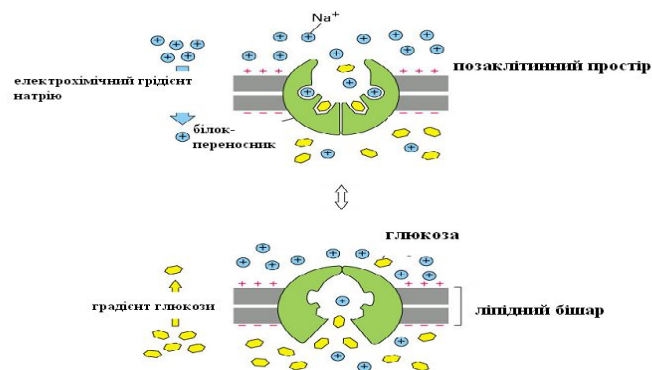
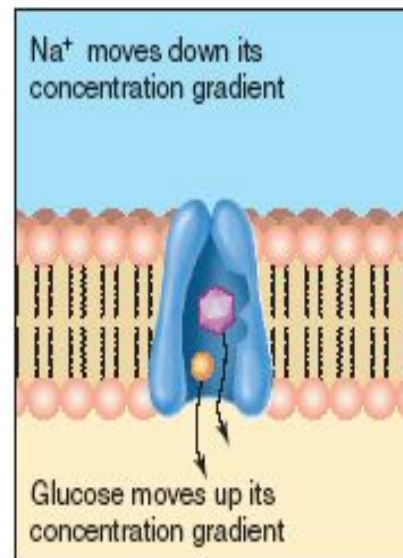
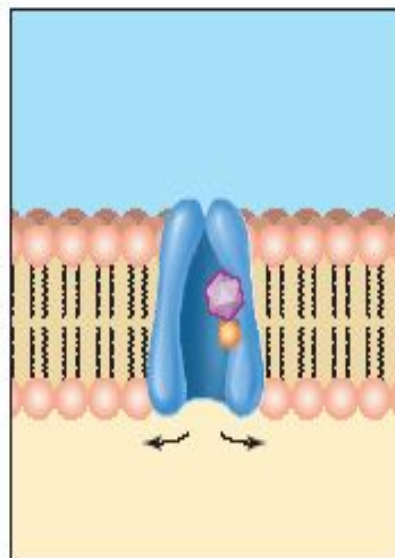
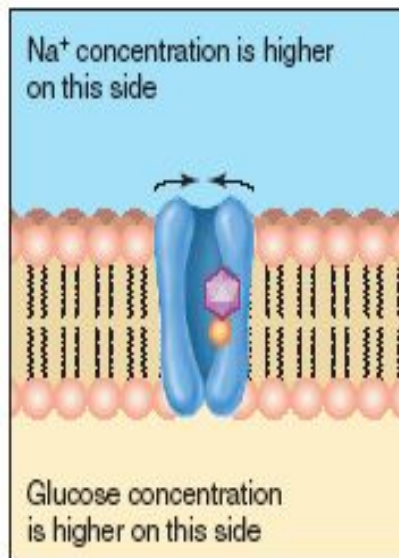
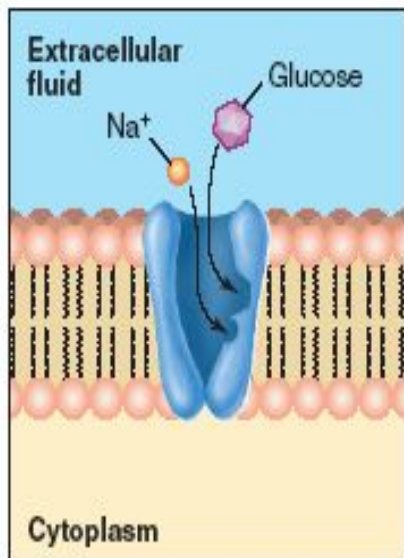
Існує дві головні форми вторинного активного транспорту - *антипорт* і *симпорт*.

- Під час *антипорту* два різних іони або молекули проходять мембрану у протилежних напрямках. Одна з цих молекул рухається уздовж градієнту електрохімічного потенціалу, звільняючи енергію, яка використовується для перенесення іншої молекули.

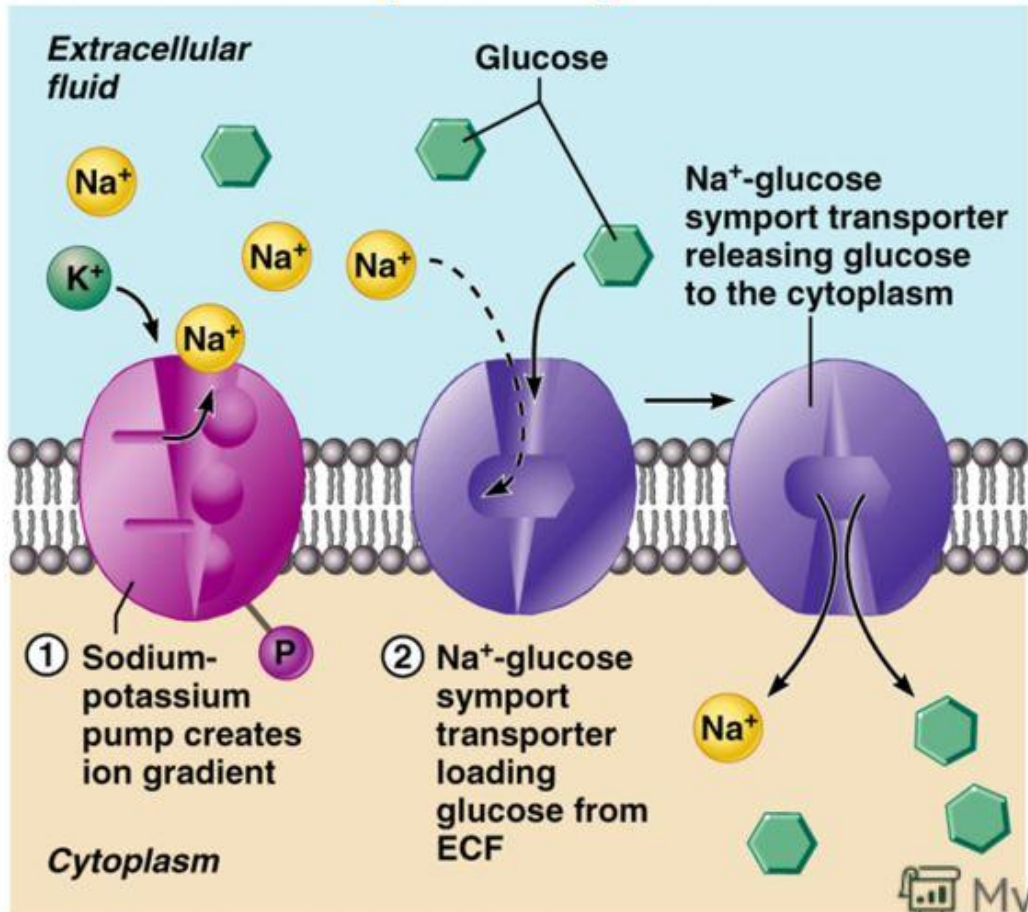
- *Симпорт* також використовує потік інших іонів або молекул уздовж електрохімічного градієнту для перенесення іншої молекули проти, але дві молекули рухаються у одному напрямку.

Схема вторинного активного транспорту (симпорт глюкози і Na^+)

Типы активного транспорта

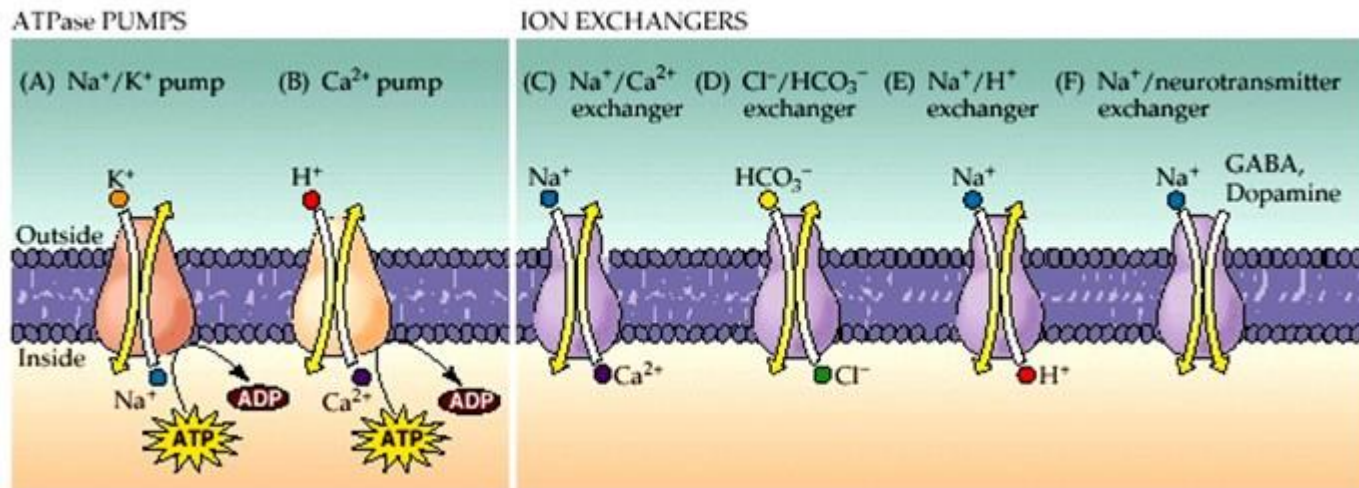

MyShared

Активний транспорт – енергозалежний трансмембранний перенос проти електрохімічного градієнту.

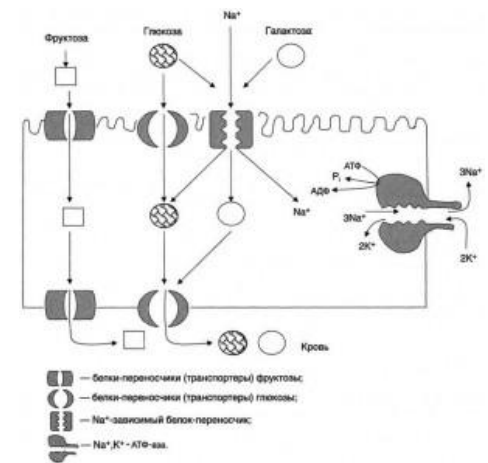
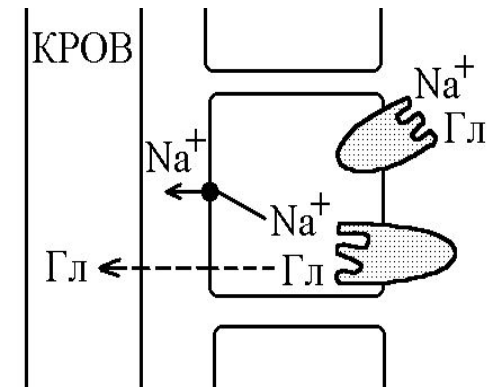
Первинний активний транспорт: енергія – ферментативний гідроліз макроергічних зв'язків АТФ (насоси=АТФази).

Вторинний активний транспорт: Перенос речовини через мембрану здійснюється за рахунок енергії градієнта концентрації іонів, створеного на мембрані механізмом первинного активного транспорту. Цей градієнт використовується для переносу інших речовин за допомогою білків-переносників.

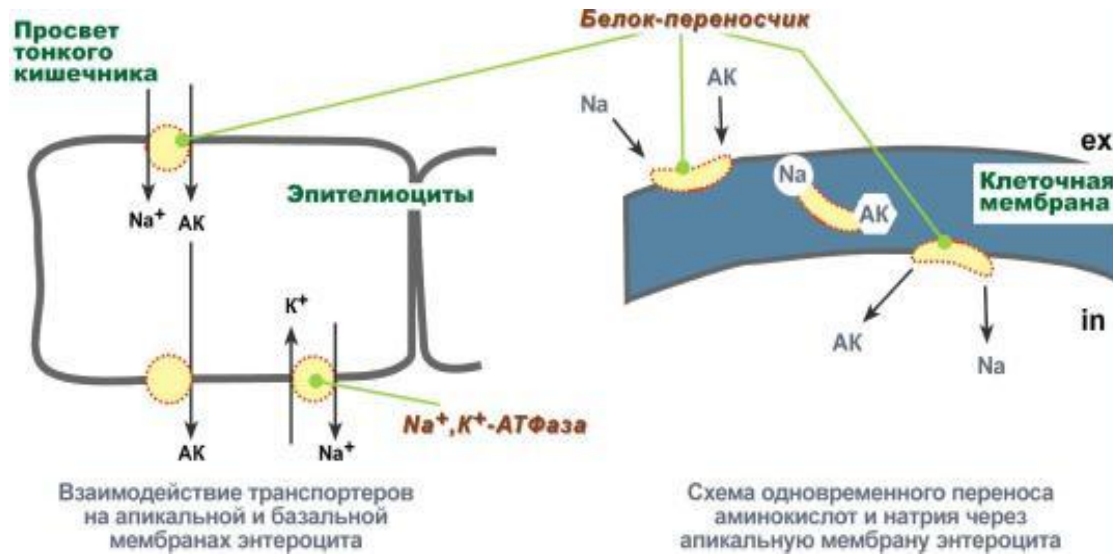

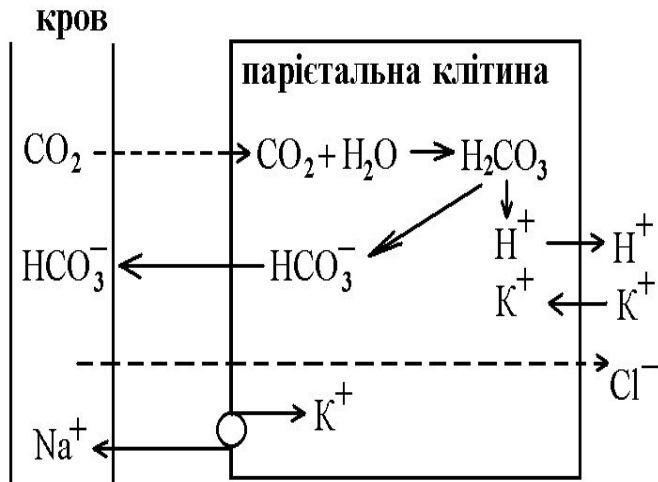
Вуглеводи всмоктуються тільки у вигляді моноцукрів, переважно за механізмом вторинного активного транспорту в комплексі з йонами Na. Na- насос з затратами енергії АТФ створює градієнт концентрації йонів Na. На апікальній мембрані є білки-переносники, які мають 2 активних центри. Один для зв'язування йонів Na, другий – для зв'язування моноцукрів (наприклад, глюкози). Комплекс білок-переносник – йон Na – глюкоза, рухається до внутрішньої поверхні мембрани клітини, цей рух викликає градієнт концентрації йонів Na в клітині та в порожнині кишки (цей градієнт створюється за допомогою Na-го насоса про дію якого було згадано вище). На внутрішній поверхні мембран клітин комплекс розпадається і в цитоплазму надходять йони Na та глюкоза. Далі йони Na видаляються із клітини Na-насосом, а глюкоза переходить в кров пасивно за механізмом дифузії. Білок-переносник стає вільним і цикл повторюється знову.

Транспорт амінокислот в епітеліацитах

Механізм секреції НСІ

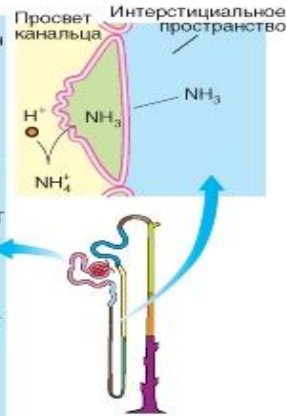
Соляна кислота секретується парієтальними клітинами залоз шлунка, в яких дуже активний фермент карбоангідраза (КА), який каталізує утворення вугільної кислоти H_2CO_3 із води та вуглекислого газу ($\text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$), яка далі розщеплюється на йони водню та гідрокарбонату (H^+ та HCO_3^-).

Гідрокарбонат через базолатеральні мембрани парієтальних клітин поступає в кров, де він входить до складу буферних систем крові, а замість нього з крові в клітину надходять йони Cl^- (по градієнту концентрації). Йони H^+ через апікальну мембрану цих же клітин, в якій знаходиться H^+/K^+ -насос (АТФ-залежний процес), виходить в порожнину залози і далі в шлунок, а замість нього в клітину надходить K^+ . Шляхом активного транспорту через апікальну мембрану парієтальних клітин в порожнину шлунка виводяться йони Cl^- , які надійшли з крові. Внаслідок всіх цих процесів в порожнину шлунка надходять йони H^+ та Cl^- , які і утворюють соляну кислоту.

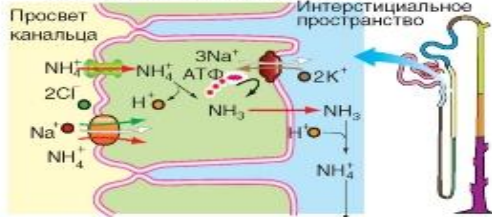
А. Начальный отдел проксимального канальца

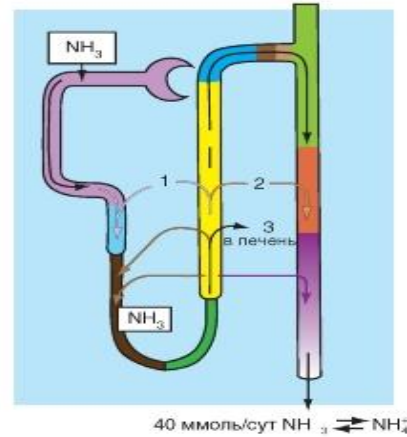
Г. Нисходящий сегмент

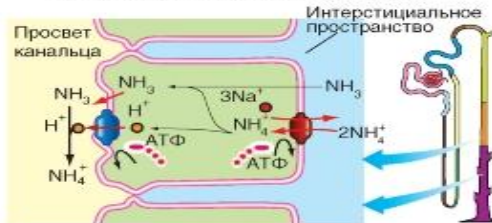
Б. Дистальный прямой каналец

Д. Судьба NH4+ в мозговом слое

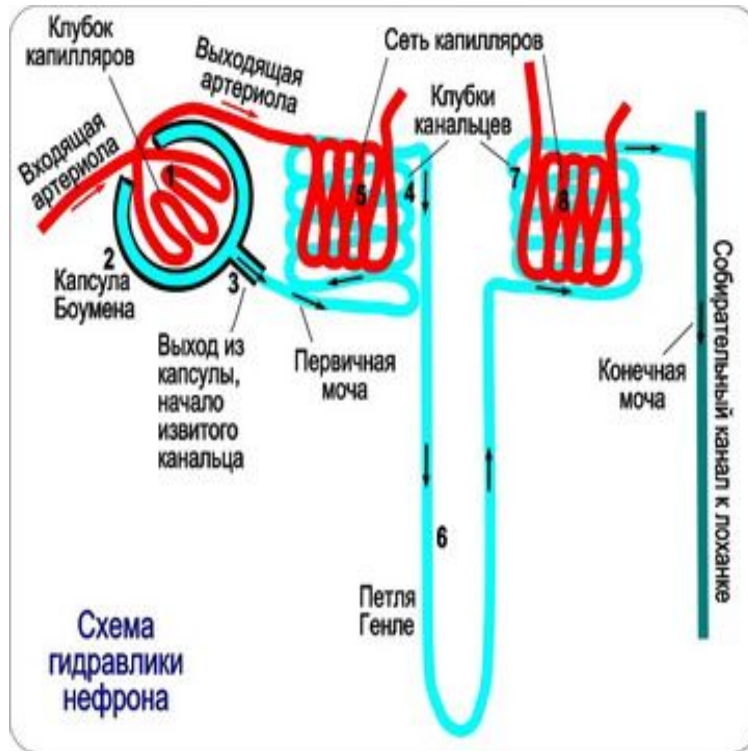
В. Мозговой собирательный проток

Утворення сечі в нирках (А), апарат для гемодіалізу (Б)

А

Б

Активний транспорт шляхом ендоцитозу і екзоцитозу

